

**PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR**

CABINET DEPUTAT

**Tranziția elevilor de la gimnaziu spre învățământul liceal sau profesional
- provocări, dileme și oportunități -**

*Declarație politică prezentată în ședința de plen a Camerei Deputaților
marți, 29 mai 2018*

Distinse domnule/doamnă Președinte de ședință,
Distins prezidiu,
Doamnelor și domnilor deputați,

Traseul educațional reprezintă modalitatea cea mai eficientă de a forma un tânăr în raport cu principiile societății, de a-l transforma treptat în cetățean activ și implicat, oferindu-i informațiile necesare și formând competențele potrivite pentru a se integra în viața profesională, pentru a se împlini ca personalitate, pentru a rezista într-un mediu social și economic dinamic, fluid, dificil deseori. Trecerea de la o etapă la altă este o provocare, atât intelectuală, cât și emoțională, iar de cele mai multe ori este însoțită de oportunități și valențe de dezvoltare personală.

Subiectul declarației politice de astăzi este reprezentat de **rolul și valoarea fundamentală pentru tineri a momentelor de tranziție de la o etapă educațională la alta**, de la un ciclu la altul, **susținând necesitatea și logica unor praguri, a unor analize și intersecții în care se conturează opțiuni și decizii de evoluție**. Consider ca se impune, mai ales, o trecere echilibrată, firească bazată pe consiliere pentru carieră, pe un sprijin din partea factorilor sociali, din partea familiei, și pe o motivație intrinsecă, care poate face diferența între reușită și eșec, între alegeri inspirate și potrivite pregătirii, înclinațiilor personale sau selecția unui traseu dificil, pentru care nu există vocație sau aptitudini.

Fiecare etapă de școlarizare presupune conținuturi, anumite competențe, caracteristici specifice și cerințe de pregătire, conturând un profil al absolventului, cât și o modalitate de evaluare la final de etapă, fie că ne referim la evaluarea națională, la examenul de bacalaureat, la modalități diferite de admitere în învățământul superior.

Astfel, atenția și obiectul reflecției mele se referă, în primul rând, la **educația gimnazială și trecerea către liceu sau școala profesională**, moment în care elevul resimte presiunea alegerilor, neliniștea, preocuparea pentru găsirea celei mai bune variante educaționale. Schimbarea statutului nu implică doar noi oportunități, care survin odată cu aceasta, ci reprezintă și o responsabilitate. Diferențele sociale, mediul rural în comparație cu mediul urban, nivele diferite de formare educațională de la clasă la clasă, de la o școală la alta, opțiunile familiei, toate acestea complică trecerea și alegerea traseului, astfel încât regăsim pe termen mediu și lung efecte, consecințe care nu sunt favorabile nici evoluției individuale, nici ca simptom social, la nivel de calitate și eficiență ale sistemului educațional românesc.

Deși nu există o relație de cauzalitate directă de tip cauză-efect, putem afirma faptul că o încadrare pe un traseu care nu corespunde potențialului și aspirațiilor pe care tânărul le are poate să antreneze efecte nedorite: performanțe modeste, **abandonul școlar, influența nefastă a unui anturaj nepotrivit, alegerea unor false modele, practici incorecte, eșec școlar pe traseu sau la examenele de final.**

Aproape 30% dintre copiii români de până la 18 ani au renunțat la studii, cu 10% mai mult decât acum doi ani și cu 7% mai mult față de media europeană. Aproximativ o cincime dintre elevii români rămân cu cel mult opt clase, iar studiile ne indică un procent copleșitor de peste 30% dintre tinerii de 15 ani, care sunt analfabeți funcționali. Pentru toți acești tineri care renunță la studii viitorul este incert, pentru că nu-i așteaptă decât șomaj, sărăcie, marginalizare, forme de excluziune socială. Cu siguranță asemenea efecte grave pot fi evitate de multe ori printr-o **opțiune corectă pentru traseul postgimnazial, prin comunicare, informarea elevilor, implicare responsabilă a familiilor.**

Non-adaptarea, formele de discriminare, bullyingul reprezintă probleme corelate și cu tema în discuție, o vulnerabilitate a sistemului educațional în general, dar și a mediilor sociale de pretutindeni. Accente ale acestui fenomen se regăsesc în școli și licee, la vârsta adolescenței, mai ales acolo unde diferențele sociale și culturale sunt mari.

Pentru a combate toate aceste riscuri și fenomene negative este necesară o înțelegere a cauzelor de ordin social și de ordin psihologic care influențează trecerea elevului de la un ciclu educațional la altul, dar și adoptarea unor măsuri de remediere:

1. Rolul și importanța testelor și a examenelor naționale

Legea educației naționale nr.1/2011 reglementează susținerea unui examen național pentru elevii care finalizează școala generală și își îndreaptă pașii spre liceu. Atât situația actuală, dar mai ales presiunea venită în raport cu rezultatele mediei europene generează o stare de neliniște și stres pentru cadrele didactice, dar și pentru elevi. Nota obținută la examenul de evaluare națională are multiple semnificații: contează foarte mult pentru cei care au un parcurs normal și își doresc să ajungă la un liceu de performanță și în aceeași măsură contribuie la creșterea respectului de sine. La polul opus regăsim elevi admiși la licee și cu note de 3 și 4, aspect care va avea repercusiuni negative pe termen lung.

Meritocrația trebuie să fie un criteriu și un deziderat, iar societatea românească să înțeleagă importanța calității pregătirii. Introducerea unui prag al mediei de admitere în liceu, precum nota cinci, este o măsură logică și un demers esențial pentru a preciza clar competențele necesare pentru zona liceală, în corelație cu varianta complementară a școlii profesionale care trebuie recredibilizată și conotată pozitiv în mentalul public. Măsuri de acest tip pot risipi confuzia din sistem, eșecul inevitabil al unor tineri porniți pe trasee pe care nu se regăsesc și în contexte de studiu pentru care nu sunt dotați sau pregătiți.

În acest sens, dacă ne dorim performanță și calitate nu trebuie să excludem libertatea liceelor de a avea și propriile modalități de admitere, pe lângă evaluările și ierarhizările naționale. Sistemul educațional trebuie să ofere trasee adecvate pentru toate tipurile de absolvenți de gimnaziu. În anul 2017, 76,9% dintre candidați au promovat examenul cu nota 5, rezultatul fiind cu aproximativ două procente mai mare decât anul trecut, când rata de promovabilitate a fost de 75%. Întrebarea care persista este dacă diferență de 23,1%, în jur de 32.460 elevi, au reușit să se înscrie la un liceu și să facă față provocărilor noului mediu educațional.

2. Motivația și implicarea elevului pentru a face performanță

Învățământul modern ne obligă să avem o atitudine responsabilă față de nevoile elevului. Stilurile diferite de învățare, încurajarea elevilor de a aplica teoria în contexte practice, lecțiile interactive reprezintă elemente importante care pot motiva un elev spre performanță. Mulți dintre aceștia nu doresc să continue formarea educațională, pentru că nu

cunosc importanța, frumusețea sau oportunitățile oferite de educație în anii de liceu. Alarmant este faptul că de la an la an regăsim un număr tot mai mic de elevi pasionați, bine pregătiți, dornici să se implice activ în studiu, în experiențe de învățare specifice ciclului liceal.

Anul 2017 prezintă performanța elevilor la acest examen astfel: 467 de candidați cu media 10, 13.061 candidați cu medii cuprinse în intervalul 9-9.49, 94.000 candidați cu mediile cuprinse între note de 5 și 9, iar 32.460 de elevi nu au reușit să obțină note peste 5.

Statisticile recente arată care sunt specializările și opțiunile elevilor pentru liceu și școală profesională, iar categoria elevilor care nu doresc să-și continue studiile era practic inexistentă. Totuși, ne aflăm astăzi în fața unor tineri care refuză școala, care nu-și doresc să continue studiile, tineri lipsiți de motivație, de consiliere și, cu siguranță, lipsiți de resurse financiare. Ce putem face pentru această categorie înainte să devină prea numeroasă? Cum putem face școala atractivă pentru ei? Avem cu toții o uriașă responsabilitate în acest sens.

3. Modele din familie, rolul părinților

Cauzele eșecului în anii liceu se datorează și modelului oferit de familie. Mediul familial afectează într-un procent destul de ridicat performanța și tranziția elevului către liceu, prin nivelul propriu de educație, venituri familiale, ocupație, nivel cultural, presiunile familiale, structura familiei, mediul de rezidență sau religia. Voi insista asupra unei situații grave, care trebuie să ne dea de gândit. Datele statistice arată faptul că există încă o exploatare prin muncă a tinerilor, a elevilor, în context familial, mai ales în mediul rural. Din numeroasele sesizări înregistrate de Direcția Generală de Asistența Socială și Protecția Copilului sau de Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție peste 70% sunt situații ce apar în familie. Este cunoscut faptul că mai ales în mediul rural, sărăcia încurajează aceste practici.

4. Orientarea în carieră și consiliere

Orientarea elevilor către o rută adecvată profilului lor psihologic și vocațional este esențială în clasa a VIII-a în vederea maximizării potențialului. Exprimarea unei opțiuni realiste pentru elev se face și cu ajutorul consilierilor școlari și al cabinetelor școlare de asistență psihopedagogică. Din păcate există doar un singur consilier la 800 de elevi, acesta fiind, în mod evident, în imposibilitatea de a cunoaște caracteristicile fiecăruia și de a proiecta imaginea elevului evaluat în posibile contexte, trasee și alternative educaționale. La finalizarea examenului de evaluare națională, elevul din România se află, de multe ori, în imposibilitatea de a alege în deplină cunoștință de cauză un drum spre un liceu potrivit, fiind influențat de părinți, de o ierarhie implacabilă sau de influența unor elemente de marketing educațional.

5. Situația socio-economică

Trebuie să recunoaștem că egalitatea de șanse încă este un deziderat. Realitatea socială prezintă două lumi: cea a mediului urban, unde elevul are acces la școli mai eficiente și moderne, reușind apoi să se integreze în mediul liceal, iar tranziția nu este la fel de dificilă; se adaugă și o lume a mediului rural, cu alte condiții și provocări, astfel elevul cunoaște o „a doua casă” venind într-un oraș nou, într-un alt context social, cu provocări, dileme, dar și cu oportunități. În multe cazuri factorul financiar va orienta mereu balanța pe drumul reușitei, al adaptării și integrării tinerilor.

6. Stereotipuri și premise greșite

Fiecare specializare, fie că este vorba de liceu sau școala profesională, de matematică-informatică sau de filologie, de economie sau tehnologie, poate duce spre o carieră de succes, cu o singură condiție: opțiunea elevului să fie exprimată în deplină cunoștință de cauză, pe baza competențelor personale, după o analiză atentă și o discuție argumentată în familie, la școală, cu dirigintele și consilierul școlar. Profilul și specializările trebuie să coincidă cu profilul vocațional al elevului, cu aptitudinile și competențele acestuia. Neconcordanța, clivajul înseamnă imposibilitatea elevului de a avea rezultatele așteptate și, în cele din urmă,

poate conduce la eșec și la o integrare dificilă în domeniu, în anii de școală sau mai târziu pe piața muncii.

Prin măsurile adoptate, **programul actual de guvernare a încurajat mereu echilibrul și atenția față de aceste elemente pentru o mai bună inserție a elevilor în noul ciclu educațional. Liceul, școala profesională, mai ales în sistem dual, reprezintă noi etape de formare cu valențe deosebite pentru viața adolescentină**, iar efectele acestor trasee de studiu și formare trebuie să fie concretizate într-un **proces educațional de succes**. Regăsim programe de tip EURO 200 care vin în sprijinul elevilor care doresc să își achiziționeze un calculator, BANI DE LICEU, prin care se acordă un sprijin financiar pentru elevii din licee, bursa profesională, burse sociale, de studiu sau performanță, programe sociale și educaționale sub genericul ”Școală după școală”, proiecte educaționale și europene, complementare școlii obligatorii.

Pornind de la analiza și constatările anterioare, îmi exprim opțiunea pentru introducerea unui **prag obligatoriu al mediei pentru admiterea la liceu**, pentru reconfigurarea unui sistem de admitere în etapele postgimnaziale, revin la importanța de a **dezvolta un învățământ profesional de calitate, modern și eficient**, cât și la demersurile de conștientizare a unor posibili factori care ar putea să influențeze negativ traseul educațional al unui elev. Cred că sunt necesare și eficiente campaniilor educaționale, consilierea competentă, programele de susținere socială/financiară, în spiritul egalității de șanse și al incluziunii sociale, programe care să stimuleze elevul către un parcurs școlar eficient, spre performanță, susținând dezvoltarea personală a tinerilor și pregătirea lor profesională de calitate.

DEPUTAT PSD
Prof. dr. Camelia GAVRILĂ
PREȘEDINTELE COMISIEI PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNT,
ȘTIINȚĂ, TINERET ȘI SPORT